

4. Угода про розподіл всієї власності колишнього Союзу РСР за кордо- ном [Електронний ресурс] – Режим доступу http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_022
5. Протокол про схему обслуговування боргу колишнього СРСР Украї- ною і Росією (укр/рос) Україна, Російська Федерація; Протокол, Міжнарод- ний документ від 16.01.1993 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/643_115
6. 6.Електронний ресурс – Режим доступу : <http://readbookz.com/book/166/5012.html>

Аліна Сергіївна Кибенко – студентка II курсу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Вікторія Павлівна Грובה** – заступник директора
*Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх
справ, доктор юридичних наук, професор*

ПОНЯТТЯ ТА ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Безпека була і залишається одним із найважливіших аспектів у функціонуванні суб'єктів міжнародних відносин. Забезпечення безпеки базовою потребою є важливим завданням кожної держави, як і міжнародної спільноти в широкому розумінні цього поняття.

Термін «безпека» історично відповідає латинському *securitas* – безтурботність, недбалість, душевний спокій, вільність від страху, небезпеки, спокій, впевненість у собі [1] .

Перші тлумачення безпеки можемо знайти у працях грецьких (Платон, Аристотель, Епікур) і римських (Цицерон, Лукрецій) філософів. За античних часів поняття безпеки використовувалось у філософському, політичному та юридичному лексиконах. Водночас праці таких видатних філософів, як Цицерон та Лукрецій, відіграли важливу роль у формуванні змісту поняття безпеки як на рівні індивіда, так і на рівні держави чи народу. Сучасні визначення у західних і в українських виданнях окреслюють безпеку переважно як: стан впевненості, спокою, забезпечення, а також його відчуття, і вказують, що вона означає відсутність загрози і захист перед небезпеками.

Можемо стверджувати, що сьогодні дослідження безпеки стало самостійною галуззю суспільної науки. Вивчення проблем безпеки, або безпекознавство (*security studies*), у межах теорії міжнародних відносин посідає особливе місце [2].

Загалом у міжнародних відносинах основним критерієм типології безпеки слугує поділ безпеки на національну/внутрішню (безпеку держави) і міжнародну безпеку. У науковій літературі існує велика

кількість документів, монографій, статей, які присвячені проблемі міжнародної безпеки. Вона є об'єктом дослідження таких науковців, як А. Кулакова, С. Ланцова, Е. Степановский та ін.

Участь тієї чи іншої держави в будь-якому міжнародному режимі безпеки визначається її власними інтересами і насамперед інтересами забезпечення власної національної безпеки. Можна виділити три основні моделі режимів безпеки для будь-якого регіону сучасного світу: режим загальної безпеки, режим колективної безпеки, режим безпеки на основі співробітництва [3].

Міжнародний режим загальної безпеки передбачає добровільну відмову від конфронтації між будь-якими державами.

Головними принципами дотримання такого режиму є: 1) використання військової сили виключно у цілях самооборони, а не як засобу урегулювання міжнародних конфліктів; 2) відмова від стратегії досягнення військової переваги; 3) визнання, що безпека іншої держави не залежить від рівня її військової могутності; 4) визнання скорочення збройних сил та зброї принципом загальної безпеки.

Під режимом колективної безпеки розуміють такий порядок міжнародної співпраці, за яким кожний акт агресії проти будь-кого з учасників співтовариства розцінюється як агресія проти усіх, що передбачає колективний опір агресору.

На сьогодні регіональними системами колективної безпеки є: Організація Американських держав (ОАД); Організація Африканської єдності (ОАЄ); Ліга арабських держав (ЛАД); Організація Північноатлантичного договору (НАТО); Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ); Система колективної безпеки в рамках СНД. Однією з найбільш значущих міжнародних організацій є Організація Об'єднаних Націй (ООН) [4].

В останнє десятиліття найбільшу загрозу загальному миру й безпеці на глобальному рівні представляла зброя масового знищення, у першу чергу ядерна. Хоча із закінченням холодної війни ймовірність великомасштабного військового конфлікту з застосуванням ядерної зброї різко знизилася, небезпека виходить із самого факту існування такої зброї. Одним із механізмів забезпечення ядерної безпеки є певний режим нерозповсюдження ядерної зброї. Даний міжнародний режим зафіксовано в Договорі про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯО) 1968 р. На даний момент у світі склалася така ситуація з поширенням ядерної зброї. Усі держави можна розділити на п'ять груп залежно від володіння ними ядерною зброєю, наявності або відсутності економічних і технологічних передумов для його виробництва й участі або неучасті в ДНЯО (перша група – США, Російська Федерація, КНР, Великобританія й Франція; друга – Ізраїль, Пакистан й Індія; третя – Іран, Ірак і КНДР; четверта – Алжир, Аргентина, Бразилія, Білорусія, Казахстан і Україна, Південно-Африканська Республіка; п'ята – держави, що мають можливість мати

ядерну зброю, але обґрунтовано від неї відмовляються, сьогодні беруть участь у режимі нерозповсюдження). Крім ядерної, до зброї масового знищення відносять хімічну й бактеріологічну. Ці види зброї перебувають під повною забороною. З 1972 р. діє Конвенція про заборону розробки, виробництва й нагромадження запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про її знищення [5].

З 1997 р. відносно хімічної зброї діє той же режим заборони, що й стосовно бактеріологічної (Конвенція про заборону розробки, виробництва, нагромадження й застосування хімічної зброї й про його знищення).

Забезпечення міжнародної безпеки пов'язано не тільки з контролем за зброєю масового знищення, але й з обмеженням і скороченням звичайних озброєнь і збройних сил. Найдалі в цьому напрямку просунулися країни європейського континенту (в 1975 р. почала діяти Нарада з безпеки й співробітництва в Європі в місті Хельсінкі; у 1990 р. у Відні було підписано Договір про звичайні збройні сили в Європі (ДОВСЕ) [6].

19 листопада 1999 р. у Стамбулі була підписана Угода про адаптацію ДОВСЕ. Головною відмінністю нового варіанта договору є відмова від блокового принципу. Хоча адаптований ДОВСЕ не позбавлений деяких недоліків, він відповідає інтересам усіх його учасників. На рубежі XX й XXI ст. проблеми тероризму та протидії йому стали одними з найважливіших, як для окремих держав, так і для світового співтовариства в цілому. За останні десятиліття для боротьби з тероризмом створена значна юридична база у вигляді численних міжнародних конвенцій. У цих нормативних актах передбачено взаємні зобов'язання держав у протидії різним видам і формам терористичної діяльності. Серед них можна відзначити Токійську конвенцію 1963 р., Гаазьку конвенцію 1970 р., Монреальську конвенцію 1971 р., спрямовані на боротьбу зі злочинами терористів у повітряному транспорті; Нью-Йоркську конвенцію 1973 р. про запобігання й покарання злочинів проти осіб, що користуються міжнародним захистом; Нью-Йоркську конвенцію 1979 р. про боротьбу із захопленням заручників; Віденську конвенцію 1980 р.; Монреальську конвенцію 1991 р. про маркування пластичних вибухових речовин.

У деяких регіонах існують власні нормативні акти антитерористичного характеру. Так, у 1977 р. під егідою Ради Європи була прийнята Європейська конвенція по боротьбі з тероризмом. Країни СНД уклали між собою Договір про співробітництво й боротьбу з тероризмом. У 2000 р. була прийнята міждержавна Програма співробітництва по боротьбі з тероризмом та іншими проявами екстремізму, створено Антитерористичний центр СНД.

Донедавна поняття «міжнародний тероризм» більше підкреслювало міжнародну небезпеку такого явища, ніж відзначало реальний, очевидний

фактор у міжнародних відносинах. Останні події показали, що у світовій політиці відбулися якісні зрушення [7].

Отже, можна зробити висновок про те, що питання безпеки здобувають новий вимір як на національному, так і на міжнародному рівні. Це досить важливо враховувати в теорії та практиці міжнародних відносин.

Література

1. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь. – 6-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 2000. – С. 695; Литвинов В. Латинсько-український словник. – К.: Українські пропілеї, 1998. – С. 583.
2. Мальський М.З., Мацяк М.М. Теорія міжнародних відносин. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2002. – 392 с.
3. Власюк О., Бодрук О., Ожеван М., Парахонський Б., Прейгер Д. Україна в системі міжнародної безпеки: Монографія /Національний інститут проблем міжнародної безпеки. – К.: НІПМБ. – 450 с.
4. Артюшин Л.М., Костенко Г.Ф. Теоретичні аспекти стратегій воєнної безпеки суспільства і держави: Монографія. – Харків: Вид-во Нац. Ун-ту внутр. Справ, 2003. – С. 33-57.
5. Перепелиця Г. Парадигма нової системи європейської безпеки.// International Review – № 3(11) жовтень 2009 – С. 40.
6. Харабан І.А. Система європейської безпеки і напрями воєнно-політичної інтеграції України до її структури: Монографія. – К.: Варта, 2005. – 544 с.
7. Баймуратов М. О., Делінський О. А. Міжнародно-правові аспекти становлення і розвитку європейської безпеки на порозі ХХІ століття: Монографія. – Одеса :Юридична література, 2004. – 184 с.

Сергій Анатолійович Левенець – курсант I курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Іван Васильович Кріцак – старший викладач кафедри теорії та історії держави і права Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ЧИ ПОТРІБНА УКРАЇНІ ОНОВЛЕНА КОНСТИТУЦІЯ: ІСТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ДУМКИ ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ, ЩО ПОСТАЮТЬ НА ШЛЯХУ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Генезис конституціоналізму світової історії свідчить про те, що будь-які, навіть найбільш досконалі Конституції потребують свого подальшого вдосконалення та оновлення. Не є винятком й Конституція України. Однак вітчизняний політикум у цілому виявився не готовим перейти від загальних слів до предметної роботи над вдосконаленням Основного Закону. При цьому одні політичні сили говорять про